

ମହିନ୍ଦୁରୀର ଜନ୍ମ ୧୩୫୪ ସାଲେର ୨୫ ବୈଶାଖ, ପାର୍କସ୍ଟ୍ରୀଟ, କଳକାତାଯ । ମା ଜୋହରା ରହମାନ ଚୌଧୁରୀ, ବାବା ଚୌଧୁରୀ ଶାମସୁର ରହମାନ ।

କିଛୁ ଦିନ ଢାକା ବିଶ୍වବିଦ୍ୟାଳୟେ ଅଧ୍ୟାପନା କରିଲେଓ ଜନାବ ମହିନ ପେଶାଯ ମୂଳତ ପ୍ରକୌଶଳ ଉପଦେଷ୍ଟ । ବର୍ତ୍ତମାନେ ଅବସରେ ।

କବିତା, ପ୍ରବନ୍ଧ ଲେଖନ ଆର ଛବି ଆଁକେନ । ପ୍ରକାଶିତ କବିତାର ବହିଯେର ସଂଖ୍ୟା ମୋଟ ସାତ । ଛବି ଏଁକେଛେନ ପ୍ରଚୁର ସଂଖ୍ୟକ । ପ୍ରବନ୍ଧ ରଚନାଯ ନିଷ୍ଠା ଓ ବୌକ ତୁଳନାମୂଳକ ବେଶ । ପ୍ରକାଶିତ ପ୍ରବନ୍ଧର ବହିଯେର ସଂଖ୍ୟା ମୋଟ... । ଏରମଧ୍ୟେ ସୃଷ୍ଟିର ସିଙ୍ଗି, ଫେବ୍ରୁଅରି ୧୯୯୭; ଇହା ଶବ୍ଦ, ଫେବ୍ରୁଅରି ୨୦୦୪; ଶବ୍ଦେର ସମ୍ବାବନା, ଫେବ୍ରୁଅରି ୨୦୦୭; ଭାଷା, ମନ୍ତ୍ରତ୍ତ୍ଵ ଓ ବାଙ୍ଗଲ/ ବଙ୍ଗାଲ ସଂକ୍ରତି, ଜୁଲାଇ ୨୦୦୯ ଅନ୍ୟତମ । ‘ଆନ୍ତ’ ନାମେ ଏକଟି ସାହିତ୍ୟ ପତ୍ରିକା ସମ୍ପାଦନା କରେଛେନ ବେଶ କିଛୁକାଳ । ତାଁର ରଯେଛେ ଦେଶୀ-ବିଦେଶୀ ସାହିତ୍ୟ ଓ ଦର୍ଶନ ପାଠେର ବିଶାଳ ଜଗତ । ରଯେଛେ କଯେକଶ ଦେଶ ଭରଣ ଓ ଉଲ୍ଲେଖଯୋଗ୍ୟ ସ୍ଥାପତ୍ୟ-ନିର୍ଦଶନ ପରିଦର୍ଶନ ଓ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ କରିବାର ବିଶ୍ଵତ ଅଭିଭିତ୍ତା ।

କବିତାଯ ନିମିଶ୍ବ ଥାକତେ ସ୍ଵାଚ୍ଛନ୍ଦବୋଧ କରେନ; ବିନିମିଯେ ବିଶେଷ ସନ୍ମାନ ବା ପୁରସ୍କାର ଗ୍ରହଣେର ଦିକଟି ବରାବରଇ ଏଡ଼ିଯେ ଚଲେଛେନ; ବିଶେଷ ଦଲେର ସେଜେ ନିଜେର ନାମ ପ୍ରଚାରେର କାଜେଓ ଜିମ୍ମି ହନନି କଥନାମ୍ବ ।

ଛବି ଏଁକେ ଶୁଦ୍ଧ କ୍ଷାନ୍ତ ହନନି; ବହୁ ବିଖ୍ୟାତ ଚିତ୍ରଶିଳ୍ପୀର ମୂଳ ଚିତ୍ରକର୍ମ ଏବଂ ବହୁ ଐତିହାସିକଭାବେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଏନ୍ଟିକ ଓ ସ୍କ୍ୟାଲପଚାରେର ମୂଳ କପି ନିଜ ବାସାୟ ସଂଘର୍ଷ କରେ ରୀତିମତ ଗ୍ୟାଲାରି ତୈରି କରେଛେନ ।

‘ସୃଷ୍ଟିର ସିଙ୍ଗି’ ବହିଯେର ପ୍ରବନ୍ଧଗୁଲୋ ରଚିତ ହଯେଛେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ଯାରାଡାଇମ, ଜୀବନ-ଦର୍ଶନ ଆର ନନ୍ଦନତତ୍ତ୍ଵରେ ଅହଂକେନ୍ଦ୍ରିକ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରତେ ଗିଯେ; ସୃଷ୍ଟିର ସ୍ଵାଧୀନ ବିଶେର ଯୌତ୍ତିକ ଗାଣିତିକ ବର୍ଣନା ଓ ବିଶ୍ଳେଷଣ ଦେଯା ଏ-ବହିଯେର ରଚନାଗୁଲୋର ମୂଳ ଉଦ୍‌ଦେଶ୍ୟ ।

‘ଇହା ଶବ୍ଦ’ ବହିଯେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହଯେଛେ ଜାକ ଦେରିଦା, ମିଶେଲ ଫୁକୋ, ହିବଟଗେନେସ୍ଟାଇନସହ ଅନେକ ଦାର୍ଶନିକଙ୍କେର ଦର୍ଶନକେ ବିଶ୍ଳେଷଣ କରେ ଲେଖା ପ୍ରବନ୍ଧସମୂହ । ଏହାଡା ବାଙ୍ଗାଲ ଜାତୀୟତାବାଦ, ବାଂଲାଦେଶେର ବୁଦ୍ଧିଜୀବି, ଛୋଟ କାଗଜ-ବଡ଼ କାଗଜ ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟ ନିଯେ କଯେକଟି ପ୍ରବନ୍ଧ ରଯେଛେ ଏ-ବହିଯେ ।

‘ଶବ୍ଦେର ସମ୍ଭାବନା’ ବହିଯେର ପ୍ରବନ୍ଧସମୂହେ ସମକାଲୀନ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଚିତ୍ତର ପ୍ରୟୋଗ, ବିଚାର ଓ ବିଶ୍ଳେଷଣ ରଯେଛେ; ଏ-କ୍ଷେତ୍ରେ ତାଁର ରଚନାଯ ଭାଷା, ସମାଜ ଓ ସାଂକ୍ରତିକ ପ୍ରେକ୍ଷାପଟେର ସଙ୍ଗେ ଆଧୁନିକ ଦର୍ଶନ ଓ ତତ୍ତ୍ଵର ବୈଧିକୀୟ ମେଲବନ୍ଧନ ଘଟେଛେ ।

ମହିନ ଚୌଧୁରୀର ପ୍ରବନ୍ଧର ପ୍ରଧାନ ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ନୈର୍ଯ୍ୟକ୍ରିକତା; ବିଶେଷ ମତାଦର୍ଶେର ପ୍ରତି ଏକତରଫା ବୌକ ନୟ; ବର୍ତ୍ତ କୋନ ବିଷୟକେଇ ବିନାପ୍ରଶ୍ନେ ଛେଡ଼ ନା-ଦେଯା । ଫୁକୋ, ଦେରିଦା, ହାଇଡେଗାର, ଲାଙ୍କା, ଫ୍ରେଡ, ପପାର, ସସ୍ୟର, ହିବଟଗେନେସ୍ଟାଇନସହ ବିଶେର ଏମନସବ ଦାର୍ଶନିକଙ୍କେର

দর্শন নিয়ে মঙ্গল চৌধুরী আলোচনা, বিচার-বিশ্লেষণ করেছেন, যাদের দর্শন সম্পর্কে বাংলাদেশে এবং ভারতে তাঁর আগে কেউ বাংলাভাষায় উল্লেখযোগ্যভাবে আলোচনা, বিচার-বিশ্লেষণ করেননি। এখনও পর্যন্ত উল্লিখিত দার্শনিকদের দর্শন নিয়ে বাংলাভাষায় বিশেষ বড় কোন কাজ হয়েছে বলা যাবে না।

এটি একটি প্রবন্ধ সংগ্রহের বই হলেও; বইটির প্রবন্ধগুলো প্রায় উপন্যাস পড়বার মত গড়-গড় করে পড়ে ফেলবার মত সহজ করে লেখা।

সাধারণ পাঠকসহ কলেজ-বিশ্ববিদ্যালয়ের বিশেষ করে দর্শনের ছাত্র-শিক্ষকদের বেশ কাজে লাগবে বইটি।
